

Kongre Değerlendirmesi

Olay Mahalli: Küreselleşme Almanya Enternasyonalizm Koordinasyonu (BUKO) Kongresi

Emre Arslan

“**K**üresel kapitalizmde bir hayalet dolaşiyor: ‘Küreselleştirme karşıtları hareketi’nin hayaleti. Neoliberal elit sorgulanmaz dünya egemenliklerinin sarsıldığını görüyor”. Bu sözler, Almanya Enternasyonalizm Koordinasyonu’nun (*Bundeskoordination Internationalismus-BUKO*) Frankfurt’ta 9-12 Mayıs 2002 günlerinde “Olay Mahalli: Küreselleşme” (Tatort: Globalisierung) başlığı altında düzenlediği 25. Yıl Kongresi’nin tek sayfalık sonuç bildirgesinin ilk satırlarından alınma. *BUKO* 25’in destekleyicileri ve düzenleyicileri arasında antifaşist, antiemperyalist, sosyalist ve otonom, elliye yakın radikal sol grup, dernek, dergi veya oluşum vardı. Bu Kongre, hem Alman solunun belirli bir kısmının kendi iç durumunu, hem de Batı’daki genel küreselleşme karşıtı hareketlerin olanak ve sınırlarını görmek açısından bilgi vericiydi. Kongre’nin en önemli özelliklerinden biri, genellikle küreselleşme karşıtı hareketlerin içinde aktif olarak bulunanların teorik tartışmalarını içeriyor olmasıydı. Aktivistlerin yanı sıra radikal sol içinden bazı akademisyenler de kongreye katıldılar.

Kongre’nin sonuç bildirgesinin ilk sözlerini yukarıda aktarmıştık. Son sözlerinde ise *BUKO* Kongre’ye katılan aktivistleri önümüzdeki dönem içindeki bazı önemli protesto gösterilerine davet ediyordu. Bunlardan ilki 22-23 Mayıs’ta Berlin’de yapılan ABD Başkanı George Bush’un Almanya ziyaretini protesto etme giri-

şimiydi. Diğerleri ise 25 Ocak 2003'te Davos'ta yapılacak Dünya Ekonomi Forumu ve 1-2 Şubat 2003'de Münih'te yapılacak NATO Güvenlik Konferansı'na karşı protesto eylemleri. Bu sonuç bildirgesi *BUKO*'nun sıkı bir yapılanması ve bağlayıcı kararları olduğunu düşündürmemeli. Kongre boyunca birbirinden oldukça farklı, hatta tamamen karşıt birçok grup ve görüşün yer aldığını belirtmek gerek.

Kongre'nin açılış oturumunun başlığı "‘Küreselleşme’ ve ‘Emperyalizm’ ya da: İyi Ama Hangi Dünyada Yaşıyoruz?" idi. Bu oturuma Arjantin Situasyonist Kolektif'ten (*Collectivo Situaciones*) Diego Sztulwark, *Diskus* dergisinden Eva Hartmann, Hannover Üniversitesi'nden Gazi Çağlar ve Özgürlük İnisiyatifi'nden (*Initiative Libertad!*) Martin Glasenapp katıldılar. Kongre'nin aktif düzenleyicilerinden olan Hartmann ve Glasenapp konuşmalarında *BUKO*'nun tarihi ve günümüzdeki etkinlikleri üzerinde durdular. Hartmann, *BUKO*'nun kongreleriyle radikal sol teori ve pratiği birleştiren bir ortam yaratmaya çalışıldığını belirtti. Bu oturum bir anlamda Kongre boyunca Hardt/Negri'nin ruhuyla Lenin ve Rosa'nın ruhu arasında süregiden çatışmayı göstermesi açısından önemliydi. Alman radikal solunun antiemperyalist vurgusu yüksek olan kesimlerinin kongreye katıldığını düşünürsek bu çatışmanın önemi daha iyi anlaşılabilir. Eğer çatışmada Hardt/Negri'nin teorik mühimmatı olarak Foucault'u, Lenin ve Rosa'nın teorik mühimmatı olarak Marx'ı düşünürsek, ne zaman iktidar kavramı kullanılsa ibrenin Foucault'ya, ne zaman kapitalizm eleştirisi kavramı kullanılsa ibrenin Marx'a kaydığını söyleyebiliriz. İktidar kavramının elbette Marksist-Leninist kullanımı var; ama Alman radikal solunun gücü, iktidarı ele geçirme perspektifine sahip olabilecek kadar yoğun görünmediği için, kavram hep negatif anlamda, diğer deyişle hep iktidar eleştirisi bağlamında kullanılıyor. Hartmann, 1995'teki Kongre'den itibaren *BUKO*'nun iktidar eleştirisini merkeze almaya başladığını söyledi.

Bu Kongre’de Foucault’nun *bio-politik* kavramının ön plana çıktığını ifade etti. Glasenapp ise, emperyalizmi anlamak ve aşmak için Rosa ve Lenin’in hala hayati olduğunu belirtti.

Sztulwark ve Çağlar’ın konumları ise yukarıda sözünü ettiğim Lenin ve Hart/Negri arasındaki gelgitin iyi bir temsiliydi. Sztulwart; Hardt/Negri’nin kitabının Arjantin’de çok tartışıldığını, kendilerinin de iktidar karşıtı bir tutumu desteklediklerini belirtti. Sztulwart, klasik siyasi öznelerin yaşananları anlayamadığını ve bu nedenle yeni bir öz örgütlenme biçiminin gelişmesi gerektiğini söyledi.¹ Öte yandan Çağlar, Hardt/Negri’nin ‘imparatorluk’ tezinin eleştirisine dinleyenlerin gülüşmesine yol açan biçimde girdi: Çağlar, emperyalizm kavramının da bir şerefi olduğunu ve Hardt/Negri’nin yaptıkları aceleci genellemelerle bu kavramın içini boşaltıklarını belirtiyordu. Çağlar, Hardt/Negri’nin iddia ettiği gibi ulus-devletin çözülmediğini, en fazla yeni bir biçime büründüğünü belirtti. Ayrıca milyarlarca insanın telefonu bile yokken interneti merkeze alan bir kapitalizm çözümlenmesi yapmalarının abartılı olduğunu söyledi. Çağlar’ın konuşması, dinleyenleri belli ölçülerde Hardt/Negri’nin büyüünden kurtarmak açısından yerinde ve etkili bir müdahale oldu.

Bu oturumda moderatörün Çağlar ve Sztulwart’a yönelttiği ilginç bir başka soru daha tartışıldı: Her ikisi de ağır ekonomik krizler geçiren iki ülkeden Arjantin’de isyan hareketleri olurken Türkiye’de niye bir hareket yoktu? Ya da “Türkiye Arjantin olacak mıydı?” Kanımca bu ilginç ve heyecan verici sorunun teorik düzeyde yanıtlanması pek mümkün değildi. Zira, henüz tamamlanmamış bir tarihi süreç hakkında ortaya atılacak cevaplar daima sınırlı olacaktır. Çağlar ise, Türkiye’de 12 Eylül 1980 darbesiyle birlikte solun ezildiğini ve devletin ağır baskıları karşısında yaşadığı psikolojik şoktan kurtulmasının çok zor olduğunu belirtti. İzleyenlerden biri ise, Türk solu yaşadığı psikolojik şoku 22 yıldır atamıyorsa başka nedenlerin de olması gerek-

1| Kendisiyle oturum sonrası yaptığım kişisel konuşmada, Arjantin’deki Situasyonist Kolektif’in devrim yapmak gibi bir hedeflerinin olmadığını, iktidardan uzak durmak istediklerini, çünkü iktidarın kendilerine egemen olmasını istemediklerini söyledi. Sadece 10-15 kişilik bir akademisyenden oluştuğunu öğrendiğim bu grup, *BUKO*’nun tanıtım broşüründe yazdığına göre Arjantin’deki isyanlarda artan bir etkiye sahip. Umuyorum, broşürde yazılanlar, konuşmacıya bir jest mahiyetinden öte bir anlam taşımıyordur; gerçekten bu türden iktidar karşıtı grupların etkisi artıyorsa, Arjantinli devrimcilerin işleri zorlaşacak demektir.

tiğini söyledi.

Kongre'nin ikinci gününde 'Sokak Protestosu ve Ağ Gerillası Arasında - (Karşı) Kamuoyunun Üretimi' adlı bir oturum yapıldı. Oturuma *BUKO*'dan, *ATTAC*'dan, *a.f.r.i.k.a.* adlı otonom gruptan ve *indymedya*'dan konuşmacılar katıldı. Kamuoyu kavramının sorgulandığı bu toplantıda konuşmacılar internetin kullanımının eleştirel bir kamuoyu yaratmaya yeteceği yanılmasına kapılmamak gerektiği belirttiler. Feminist açıdan yaklaşan bir konuşmacı: "Afrika'daki her köyde birkaç internet kafe var ama acaba bu kafelerde kadınları görmek mümkün müdür?" diye sordu. İzleyicilerden birisi ise bu konuşmacıya "Afrika'daki köylerin yarısında elektrik yok, acaba bu durumda Afrika'nın her köyünde internet bulunması mümkün müdür?" sorusu ile karşılık verdi. Nihayetinde her iki soruyu yönelten kişi de internete erişimdeki devasa eşitsizliklere dikkat çekmek istiyordu.

İkinci gün öğleden sonra ise çeşitli çalışma grupları oluşturuldu. Bu çalışma grupları arasında "Yeni Dünya Düzeninde Kadın Sorununun Araçsallaştırılması", "Mülteci-sınıfı, Sınır-kampları: Irkçılık Karşıtı Direnişi Enternasyolleştirmek", "11 Eylül Sonrası ABD'nin Durumu", "Enternasyonalist Yayıncılık", "Arjantin'de Kriz ve Direniş", "İç Savaşın Ekonomisi", "Suyun Özelleştirilmesi", "Hindistan ve Pakistan: İki Atom Gücünün Dünü ve Bugünü" ve "Türkiye'deki İzalasyon Hücreleri" adlı başlıklar da vardı. Türkiye'deki F-Tipi hücrelerle ilgili çalışma grubunda Peter Nowak ve Martin Beckmann sunuş yaptı. Nowak ve Beckmann, Türkiye'deki ölüm oruçları ile ilgili geniş bir araştırma yapmışlar ve bunları Almanca bir kitapta toplamışlardı. Ancak bu çalışma grubuna ölüm orucu sürecini yakından takip eden dört Türk'ün dışında sadece bir Alman katıldığı için çalışma grubunda F-Tipine karşı direnişin tarihinden ziyade Alman radikal solunun konuşmacıların deyimiyle "zavallı hali" tartışıldı. Beckmann ölüm oruçları türünde bir direnişin Alman radi-

kal soluna esasında yabancı olmadığını belirtti. Beckmann birçok Avrupa ülkesinde yaşanan bu türden direnişlere ilgi göstermiş olan Alman radikal solunun Türkiyeli devrimcilerle dayanışma konusundaki inanılmaz derecede pasif kaldıklarını belirtti. Bu kayıtsız tavrın Alman solunda bulunan daha derin hastalıklara işaret ettiğini söyledi. Beckmann'a göre Alman solunun bir perspektife sahip olmaması bir kenara, başka ülkelerin devrimci hareketlerine destek olabilecek kavrayış ve güçten de yoksundu. Beckmann, Alman solunun dayanışmaya girmeden önce dünyadaki devrimci hareketlere puan verme mantığına sahip olduğunu belirtti. Örneğin Zapatistalar'a yüksek bir puan veren Alman solu, Türk ve Kürt devrimcilere eksi puanlar veriyordu. Beckmann, Alman solcularının başka ülkenin devrimcilere hiçbir destek vermeden yargılama ve değerlendirme hakkına sahip olamayacağını belirtiyordu.

İkinci gün başlayıp üçüncü gün de devam eden çalışma grupları arasında "Sanal Karşı-Kamuoyunun ve Toplumsal Hareketliliğin Olanakları", "Neoliberal Şehir ve Protesto", "ABD'deki Ölüm Cezası ve Hapishane Sistemi", "Çek Cumhuriyetindeki Militerleşme ve Antimilitarizm: Prag'da Kış Ayında Yapılacak NATO Konferansı İlgili Planlanan Aktiviteler", "İslam Ülkelerinde Kadınlar Üzerine Baskı -Kadınların Hayatından Elinizi Çekin", "AB'nin Küreselleşme İçindeki Rolü", "Latin Amerika'daki Kriz ve Toplumsal Savaşlar (Plan Kolombiya, Serbest Ticarete Karşı FTAA/ALCA, Tek Tek Ülkelerdeki Hareketler)", "Alternatif Kahve Ticareti ve Dünya Piyasasındaki Kahve Krizi", "Göçmen Yasası, İç Güvenlik ve Avrupa Mülteciler Politikası Arasında Irkçılık Karşıtı Bir Solun Örgütlenmesi İçin Perspektifler" gibi başlıklar vardı.

Kongre'nin kuşkusuz doruk noktası ikinci günün akşamı yapılan büyük oturumda yaşandı. Bu ilgi çekici oturumun ismi, "Çıkmaz Sokaktan Çıkışlar - Ortadoğu'da Çatışma ve Dayanışma Hareketleri" idi. 1000'in üzerinde izleyicinin katıldığı oturumda Frankfurt Üni-

versitesi'nden Irak kökenli siyaset bilimci Sabah Alnasseri, İsrail Komünist Partisi üyesi ve Şiddet Karşıtı Kadınlar (*Women against Violence*) adlı Arap kadın hakları örgütünün başkanı olan Aida Touma Souliman ve Tel Aviv'li tarihçi ve yazar Moshe Zukkermann konuştular. *BUKO* adına oturma başkanlığını yapan Christian Stock oturma başlığının dört ay önce seçildiğini, o zaman durumun bu kadar kötüleşeceğini tahmin etmediklerini belirtti. İsrail'de yaşayan Arap azınlığa mensup olan Souliman terminolojinin siyasi konumu belli etmek açısından önemli olduğunu vurguladı. Souliman, Filistin'deki durumun oturma başlığında ima edildiği gibi bir çatışmadan ziyade, bir halkın başka bir devlet tarafından baskı altına alınması olduğunu söyledi. Souliman, İsrail'deki Filistinli azınlığın şimdiye değin olmadığı kadar marjinalleştirildiğini, kimsenin onları dinlemek istemediğini belirtti. Kanımca bu oturma tartışmasız yıldızı Moshe Zukkermann'dı. Zukkermann hem geniş tarih bilgisi, hem etkili hitabet gücü, hem de İsrail taraftarı Alman radikal soluna yerinde müdahaleleriyle oturma çok önemli katkılarda bulundu. Zukkermann'ın müdahalelerine birkaç örnek vermeden önce Alman radikal solunun İsrail'le ilgili tutumuna kısaca değinmekte fayda var. Türkiyeli devrimciler açısından inanılmaz görünse de, Almanya'da radikal sol grupların ciddi bir kısmı İsrail'le dayanışma çağruları yapıyorlar. Gerçekten de radikal sol bir Alman grubunun afişinde "İsrail'le Dayanışma Toplantısı" ibaresini gördüğümüzde bunun bir şaka olması gerektiğini, zaten elinde çok büyük gücü olan saldırgan bir devletin neresiyle dayanışılacağını düşünmemek elinde değil. Birçoğu belki de gerçekten samimi devrimci duygulara sahip olan bu kişileri Filistin konusunda inanılmaz bir körlüğe düşüren nedenlere yakından bakmakta fayda var: İlk olarak Alman radikal solunun Yahudilik konusunda herkesin anlayabileceği derin hassasiyetini hatırlamak gerekiyor. En keskin ifadesini kendilerini Alman Karşıtı (*Anti-Deutsch*) olarak adlan-

dıran radikal sol gruplarda bulunan bu antisemitizm karşıtlığını karikatürleştirerek söylersek, Alman solu, Almanlar tarafından korkunç bir soykırıma uğratılan Yahudileri sonuna kadar desteklemelidir. Elbette bir çoğu bu kadar kaba düşünmüyor. Burada *İsrail'in varoluş hakkı* kavramı çok kullanılıyor. İsrail'in Alman soykırımının eseri olduğunu, bu nedenle de Alman solunun Yahudilerin yaşama ve varoluş haklarını sonuna kadar savunmaları gerektiğini söylüyorlar. Bu antisemitizm karşıtlığının bir başka boyutunu ise İsrail'i eleştirmekle Avrupa'daki faşistlerle aynı noktada buluşulacağı düşüncesi oluşturuyor. İsrail yanlısı Alman radikal solunun dikkat çektiği bir başka nokta ise, Filistin'de İslamcı örgütlerin intihar saldırıları düzenlemeleri. İsrail yanlısı bu gruplar, bu terör eylemlerini öne çıkararak hem esasında İsrail ve Filistin arasında güç eşitsizliğinin o kadar fazla olmadığı, hem de solun Filistin'i desteklemekle aslında gerici güçleri desteklediği savları dillendirilebiliyor. Oturum sırasında İsrail yanlısı görüşlere sahip olanların bazı soruları şunlardı: "Berlin'deki İsrail'i protesto yürüyüşünde Alman faşistleri antisemitist sloganlar attılar. Bu durumda İsrail'e karşı olmak onlarla noktaya düşmek olmaz mı? Filistin'in Siyonizm karşıtlığı Yahudi düşmanlığı ve antisemitizm olduğuna göre, Filistin yanlısı bir tutum antisemitizmi desteklemek olmaz mı? Alman radikal solu nasıl Arafat gibi ne radikal ne sol olan birini destekleyebilir?" Bu sorular karşısında Souliman, antisemitizm sorununun Ortadoğu sorunuyla ilgisi olmadığını ve şimdiki koşullar altında Arafat'ı eleştirmenin yanlış olduğunu söyleyerek yanıt verdi. Souliman'ın oldukça duygusal ve dağınık konuşmasının aksine, Zukkermann ironik ve hitabet gücü yüksek bir tarzda İsrail yanlısı Alman radikal soluna eleştirilerde bulundu. Zukkermann Filistin sorununun Almanların vicdan meselesi değil, bir eşitsiz güç ve iktidar ilişkileri meselesi olduğunu söyledi. Moshe bu güç ilişkisinde kimin işgalci, kimin savunmacı olduğunun apaçık ortada olduğunu belirtti.

2| Zukkermann'da Yahudi kökenli olduğu için ironi taşıyan bu ifade gülüşmelere yol açtı.

İsrailcilik, Siyonizm ve Yahudilik kavramlarının birbirinden ayrı şeyler olduğunu dile getiren Zukkermann; Alman radikal solunun bunları birbirine indirgeme hatası yaptığını söyledi. Ayrıca kendisinin de antisemitizmle karşı olduğunu² ancak Filistin meselesinin antisemitizmle ilgisi olmadığını belirtti.

Kongre'nin üçüncü gününde ise yeniden çeşitli çalışma grupları yapıldı. "İktisadi Emperyalizme ve Küreselleşmeye Karşı AG" çalışma grubunda teorik ve akademik bir iktisat tartışmasından ziyade, küreselleşme karşıtlarının kendi deneyimlerini tartışması amaçlanmıştı. "İyi, Kötü ve Çirkin - Hedef Tahtasındaki Irak", ABD, ambargo ve Saddam Hüseyin arasında iyice zayıflamış olan Irak muhalefet hareketinin perspektifleri üzerine tartışıldı. Başka bir çalışma grubunda Moshe Zukkermann, Ortadoğu'daki çatışma hakkında yapılan genel oturumun değerlendirmesini yaptı. Cumartesi sabahı yapılan diğer çalışma gruplarının başlıkları arasında "Şiddetin Küreselleşmesine Karşı Kadın Hareketinin Küreselleşmesi", "Sağın Küreselleşme Eleştirisi", "Hareket ve/veya Örgüt?", "Dayton'dan Rambouillet'e - Balkanlarda Yeni Emperyalist Protektörün Tesisi", "Filistinli-İsraili Kadınların Durumu Üzerine", "Aşağıdan Örgütlenme" vardı. Ayrıca August Boal'ın "Ezilenlerin Tiyatrosu" adıyla ürettiği çeşitli tiyatro tekniklerini de uygulayan bir çalışma grubu yapıldı. Türkiye'de de bazı eleştirel tiyatro çevreleri tarafından iyi bilinen Boal tiyatrosu seyircinin de oyuna katılarak kendi gerçek sorunları üzerine düşünmesini ve çözüm üretmesini amaçlıyor. Çok çeşitli teknik ve çalışmalara sahip olan bu tiyatro, doğaçlamalara ve katılanların yaratıcılığına dayalı olduğu için gelişmeye açık ve siyasi ve pedagojik bir değere sahiptir. Üçüncü günün sabahı, John Holloway ve Joahim Hirsch'in sunuş yaptıkları çalışma grubunun konusu ise "İktidarı Ele Geçirmeden Dünyayı Değiştirmek" idi. Holloway ve Hirsch Kongre'nin kapanış oturumunda yeniden "İktidar karşıtı" teorilerini sundular. İleride üzerinde

daha uzun duracağım için şimdilik Holloway ve Hirsch'in "ne yapılmalı?" sorusuna dair somut bir şey söylemediklerini belirtmekle yetineceğim.

Üçüncü gün öğleden sonra yapılan büyük oturum "Örgüt ve/veya Örgütleşme: Kiminle?, Nasıl ve Ne Yapmak İçin?" başlığını taşıyordu. Moderatörlüğünü *Fantomas* dergisinden Thomas Seibert'in yaptığı oturuma *kanak attak*'dan Manuela Bojadziyev, *ATTAC*'dan Werner Rätz, *BUKO*'dan Josef Hierlmeier ve Berlin *Antifa AG*'den Svenja Butzmühlen katıldı. Seibert, toplumsal hareketlerin birden parladığını ama daha sonra birden de söndüğünü, bugün artık toplumsal hareketler kavramının o kadar heyecanla savunulmadığını söyledi. Başlangıçta toplumsal hareketlerin doğası gereği antiotoriter olduğunun sanıldığını, ancak bu fikrin doğru olmadığını anlaşıldığını ifade etti. Seibert, öte yandan bir örgüt yapılanmasının da mutlaka otoriter olması gerektiğini gördüklerini belirtti. Seibert ayrıca *BUKO*'nun anarşist, sosyalist, komünist olmadığını, sadece bu türden gruplar için bir araç olduğunu da belirtti. Hierlmeier solun devlete karşı ve partisiz olması gerektiğini iddia etti. Bu perspektiften *ATTAC* ve Yeşilleri eleştirerek, onların devletçiliğin belirli türleri olduğunu söyledi. *ATTAC* adına konuşan Rätz ise *ATTAC*'ın eleştirilebilecek birçok yanı olmakla beraber, en azından uzun süredir ilk defa olarak kapitalizm kavramının yeniden tartışılmasına katkıda bulunduğunu söyledi. 1992'de kurulan Berlin *Antifa AG* adına konuşan Butzmühlen, 1990'nın başında yükselen ırkçı saldırıların birleştirici gücünden bahsetti. 1990'ların başlarında bütün *Antifalar* için eylem planı ve hareket noktası çok açıktı: Nazilere karşı doğrudan saldırı. Daha sonra antifaşist otonom gruplar arasında çeşitli tartışmalar oluştu. Berlin *Antifa AG*, Almanya'daki bütün antifaşist otonomları birleştirecek genel bir örgütlenme içerisine girmeye çalışmış, ancak fazla başarılı olmamıştı. Bu oturumda *kanak attak* adına konuşan Bojadziyev, Alman radikal solunun dahi içine sızmış olan

3| *Die Böse Tanten, Kötü Teyzeler* olarak çevrilebilir. *Die Böse Onkels* (Kötü Amcalar) adlı sağcı Alman müzik grubuna nazirede bulunan isim ayrıca grup elemanlarının travesti olmalarından da kaynaklanıyor.

göçmenler üzerindeki himayeci tutumu eleştirdi. Göçmenlerin yeni bir antiırkçılığa ihtiyacı olduğunu söyleyen Bojadziyef, göçmenlerin kurban veya nesne haline getirilmesine de, kimlik politikasına da karşı olduklarını belirtti. Bojadziyev entegrasyon kavramının büyük bir yalan olduğunu ve bu kavramın egemen sistemin ideolojik kurgusu olarak işlediğini belirtti. Reformizme düşmeden göçmen halkları birleştirmek gerektiğini ifade eden Bojadziyef, toplumsal hareketler ve sınıf savaşları hakkında sahip olunan bir önyargının yanlışlığına da dikkat çekti: Bojadziyev ırkçılığa karşı mücadelenin yeni bir olgu olmadığını, 1970’lerde sadece sınıf savaşlarının var olduğunu düşünmenin yanlış olduğunu, 1970’lerde de güçlü bir antiırkçı mücadelenin gelişmiş olduğunu belirtti.

Cumartesi akşamı *Die Böse Tanten*³ adlı radikal sol grubun konseri vardı. Grup elemanları, hem şarkılarında hem de aradaki konuşmalarında sürekli olarak küreselleşme karşıtı ve antiemperyalist radikal solun gündemindeki sorunları ironik bir dille ele aldılar. *ATTAC*’a ve Hardt/Negri’ye karşı alaycı eleştirilerinin yanı sıra, emperyalizme, kapitalizme ve cinsiyetçiliğe karşı sosyalizan sloganlardan oluşan şarkılarını da düşünerek, bu konseri Kongre’nin en radikal konferanslarından biri olarak da niteleyebiliriz.

Dördüncü gün sabahı Kongre’nin son büyük oturumu yapıldı. “Devlete Eleştirel, Çoğulcu, Radikal Demokrat Yaklaşım– ‘Yeni Dünya Düzeninde Enternasyonalizm’ başlıklı oturuma, *Gruppe respekt-los* ve *Grenz-Camp*’dan temsilcilerin yanı sıra Frankfurt Üniversitesi’nden Joachim Hirsch ve Mexico City Üniversitesi’nden John Holloway da katıldılar. Holloway konferansa katılan Alman radikal solcularının büyük hayranlık beslediği Zapatista hareketinin teorisini yapan kişilerden biri olarak görülüyordu. Seyredenlerin bir çoğunun Holloway’ı büyülenmek niyetiyle dinledikleri belli oluyordu. Holloway da bu atmosfere uygun olarak bir guru edasıyla şiirsel ve aforizmatik konuşuyor-

du. Holloway, felsefi ve şiirsel aforizmaları dinleyenlerin alkışlama ihtiyacını tatmin edecek gibi oluyordu ama bir türlü Holloway'ın sözleri somut bir şeye bağlanamadığı için seyirciler bir kararsızlık içindeydi. Moderatör ikinci turda heyecanla Holloway'a ortaya attığı 'iktidar karşıtı' tezin enternasyonalizm bağlamında nasıl somutlaştırılabileceğini sordu. Holloway bir süre durdu, düşündü. Herkes gibi moderatör de Holloway'ın ufuk açıcı yanıtını bekliyordu. Ancak Holloway uzunca bir düşünüşün ardından kendisinin böyle pratik konulara yanıt vermek istemediğini söyledi. Seyircilerin bir kısmı her nedense bu ifadeyi alkışlama gereği hissetti, moderatör ise Holloway'ın sözlerini şaka sanıp yeniden sordu. Ama Holloway şaka yapmıyordu. Konuşmacılardan biri Holloway'a iktidar karşıtlığı ve iktidar arasındaki ilişkiyi nasıl temellendirdiği sorusunu yöneltti. Soruyu soran, Holloway'ın tezinin özü iktidar karşıtlığına dayandığı için, bu soruyu zevkle yanıtlayacağını düşünüyordu. Holloway ise, yine uzunca bir süre düşündü ve sonunda bu türden oturumların çok baskıcı olduğunu, insanın rahat rahat düşünmeye dalmadığını söyledi. Bazı Holloway fanları hala yılmadı ve bu derin sözlere alkışla karşılık verdi. Holloway'ın ilk (ve son!) konuşmasında her iki cümlenin birinde toplumsal edim (*gesellschaftliches Tun*) kavramı geçiyordu. Bir başka konuşmacı Holloway'ın bu kavramı hem üretim aracı, hem üretim ilişkisi, hem de praksis yerine kullandığını, birçok Marksist kavramın tek bir kavram altında toplanmasının doğru olup olmadığını sordu. Holloway soruyu soran kişiye uzun uzun baktı ve hiçbir yanıt vermeden önüne döndü. Holloway fanları bunda da bir keramet görmüş olmalılar ki, Holloway'ı gene alkışladılar. Konferanstaki en önemli işlevi Holloway'ın söylediklerinin aslında somut olduğunu anlatmaya çalışmak olan Hirsch, bir kez daha "Zapatista demek istiyor canım" mealinde şeyler söyledi. Holloway fanları da bir kez daha "Ha, tabi ya!" diyerek rahatladılar. Holloway konuşmasına devrim ve iktidar sorunu-

na ortodoks Marksist teorilerin yanıt veremediği klişesini tekrarlayarak girmişti ve bu nokta birçok radikal Alman solcusu tarafından pekala anlaşılıyordu. Ama Holloway'ın devrim ve iktidar sorununa yanıtını anlamak bir türlü mümkün olmuyordu. Holloway şiir gibi konuşuyordu ama kendi eylemleri için somut bir çerçeve bekleyen aktivistler çaresizce dinliyorlardı. Oysa Konferans gazetesinde çıkan "İktidar Karşıtlığı Üzerine 12 Tez" adlı yazısında Holloway bir yanıtı olmadığını süslü sözlerle ama açık açık söylüyordu: "Devrim acil ama belirsizdir. Devrim bir yanıt değil, bir sorudur...Eski kesinliklerin ölümü özgürleşimi temsil eder. Bu nedenle devrim bir yanıt olarak değil, sadece bir soru, onurun gerçekleşmesi için bir arayış olarak anlaşılmalıdır."

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, Kongre'nin Alman radikal solu içindeki farklı grupların buluşup tartıştığı bir platform olması açısından başarılı olduğu söylenebilir. Ayrıca Kongre'de sadece teorik ve akademik üretimlerin değil, pratik deneyimlerin de anlatıldığı ve tartışıldığı canlı bir ortam sağlandı. Bununla birlikte sunulan teorik üretimlerin, aktivistlerin somut ihtiyaçlarını yakalayabildiğini ve onların yolunu açabilecek olgunluğa ulaşabildiğini söylemek mümkün görünmüyor.■